

SKLADBA

POUČENÍ O PŘÍSTAVCÍCH

Přístavek označuje tutéž skutečnost a podává doplňující, upřesňující či vysvětlující informaci k podstatnému jménu, jež rozvíjí.

Např. Božena Němcová, česká spisovatelka, napsala povídku Dobrý člověk.

Zopakuj si všechny větné členy a druhy vět vedlejších.

POUČENÍ O VEDLEJŠÍCH VĚTÁCH PŘÍSLOVEČNÝCH

Velkou skupinou vedlejších vět jsou věty příslovečné, které rozvíjí sloveso, přídavné jméno či příslovce hlavní věty a vyjadřují okolnosti děje.

Rozdělení:

- **vedlejší věta příslovečná časová:** vyjadřuje časový údaj, *otázky:* kdy, odkdy, dokdy, jak dlouho?
- **vedlejší věta příslovečná místní:** určuje místo, *otázky:* kde, kam, kudy, odkud?
- **vedlejší věta příslovečná způsobová:** vyjadřuje způsob, *otázky:* jak, jakým způsobem?
- **vedlejší věta příslovečná měrová:** vyjadřuje stupeň míry, množství, *otázky:* kolik, do jaké míry?
- **vedlejší věta příslovečná příčinná (důvodová):** vyjadřuje důvod, příčinu konání děje, *otázky:* proč, z jakého důvodu?
- **vedlejší věta příslovečná účelová:** vyjadřuje účel konání děje, *otázky:* proč, za jakým účelem?
- **vedlejší věta příslovečná podmínková:** vyjadřuje podmínku konání děje, *otázky:* kdy, za jaké podmínky?
- **vedlejší věta příslovečná přípustková:** vyjadřuje okolnost děje, kterou připouští, *otázky:* i přes co, i ve kterém případě, navzdory čemu?

Další, podrobnější rozdělení vedlejších vět příslovečných, se budeš učit na střední škole.

Dávej si pozor na věty, na které se ptáš podobnými otázkami. Žákům se velice často plete vedlejší věta příslovečná časová a podmínková, vedlejší věta příslovečná příčinná s účelovou.

1 V kterém bodě je vedlejší věta příslovečná účelová?

A) Vyslovil přání, aby přišel dříve.	C) Řekl mu, aby to nedělal.
B) Je nezbytné, aby se dostavil ve čtvrtek.	D) Přišel k nám, aby to opravil.

2 V kterém bodě je přístavek?

A) Radost z toho, to se ví, neměla.	C) Amélie Přísná, učitelka matematiky, je nemocná.
B) Ach, to je krása.	D) U moře, tam se mi velmi líbilo.

3 Najděte spojení, ve kterém se nachází přívlastek postupně rozvíjející, a není tedy nutné tam doplnit interpunkci:

A) zelené červené a modré papíry	C) dřevěné skleněné stoly
B) známý český spisovatel	D) milá laskavá žena

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 4

Čárku před spojkou a píšeme, spojuje-li dvě věty nebo dva větné členy v jiném poměru než slučovacím. Spojení v poměru odporovacím lze rozpoznat podle toho, že se spojka a dá nahradit některou ze spojek odporovacích – *ale, avšak, však*.

(Internetová jazyková příručka)

4 Ve kterém bodě je nutno napsat před spojkou a čárku? (Využijte výchozí text.)

- A) Patrik je nadaný a zároveň pilný student.
- B) Při závodu běžel ze všech sil a nevyhrál.
- C) Do konce týdne odevzdejte zpracovaný rozbor věty a popis pracovního postupu.
- D) Večer došli do tábora a ihned usnuli.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 5

Podle pravidel českého pravopisu se čárkou neoddělují členy ustálených spojení a vyjádření s významem přibližnosti, v nichž jsou obsaženy dvě číslovky.

(Internetová jazyková příručka)

5 Ve které možnosti se v následujících jednoduchých větách musí napsat čárka? (Využijte výchozí text.)

- A) Trvá to dvě tři minuty.
- B) Prošel les křížem krážem.
- C) Mlátil ho hlava nehlava.
- D) Ve finále se střetneme s Maďary Italy či Francouzi.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 6–10

Pokud je vodovodní voda v místě, kde žijete, příliš tvrdá, že ji nelze použít při zalévání orchidejí, a pokud dešťovou vodu nemáte k dispozici, musíte vodu pro zálivku upravit speciálními filtry, které koupíte v prodejnách domácích potřeb.

(Erfkamp, J. Kouzelné orchideje)

6 Určete počet vět v souvětí:

- A) 6 vět
- B) 5 vět
- C) 7 vět
- D) 4 věty

7 Toto souvětí je:

- A) podřadné, protože obsahuje pouze jednu větu hlavní
- B) souřadné, protože obsahuje více vět hlavních

8 Věta tučně zvýrazněná ve výchozím textu je:

- A) věta hlavní připojená v poměru slučovacím
- B) věta hlavní připojená v poměru důsledkovém
- C) věta vedlejší příslovečná podmínková
- D) věta vedlejší příslovečná přípustková

9 Ve kterém spojení z výchozího textu najdete přívlastek shodný?

- A) zalévání orchidejí
- B) vodu pro zálivku
- C) koupíte v prodejnách
- D) domácích potřeb

10 Určete druh přísudku v podtržené větě výchozího textu:

- A) přísudek slovesný složený
- B) přísudek slovesný jednoduchý
- C) přísudek jmenný (přísudek jmenný se sponou)
- D) přísudek několikanásobný

PRÁCE S TEXTEM

- Nejdříve si rychle přečti výchozí text, pak se seznam s otázkami a poté si výchozí text ještě jednou a pečlivě přečti.
- Při řešení úloh se k textu možná budeš muset vracet opakovaně.
- Úlohy vyplývající z textu mohou být z různých oblastí mluvnice, slohu i literatury.

VÝCHOZÍ TEXT PRO ÚLOHY 1-4

Česká školní inspekce, Tematická zpráva – Prevence a řešení šikany a dalších projevů rizikového chování ve školách, 8/43 Tabulka č. 5 Projevy šikany – podíl škol (v %)

čj.: ČŠIG-3529/16-G2

Následující informace odrážejí výsledky prezenční inspekční činnosti provedené v 787 základních školách.

Konkrétní projevy šikany zjištěné v navštívených školách v rámci rozhovorů inspekčních pracovníků s řediteli škol, výchovnými poradci a školními metodiky **prevence** zobrazuje následující tabulka.

Projevy šikany – podíl škol	%
slovní (nadávky, výsměch, pohrdání, hrubé žertování a zesměšňování, neustálé kritizování a zpochybňování, ponižování, rozšiřování pomluv)	92
kyberšikana (prostřednictvím SMS, sociálních sítí, webových stránek apod.)	52
bití, kopání a jiné fyzické napadání	48
nepřímá (demonstrativní přehlížení, ignorování)	36
omezování svobody	28
poškození a krádeže osobních věcí	12
poškození oděvu	12

1 Ke kterému funkčnímu stylu patří tento text?

- A) publicistickému
- B) prostě sdělovacímu
- C) odbornému
- D) úřední (administrativní)

2 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým ve výchozím textu (A), nebo ne (N):

	A	N
2.1 Druhým nejčastějším projevem šikany byla kyberšikana.	☐	☐
2.2 Ve více než třetině škol se projevila šikana nepřímá.	☐	☐
2.3 Jen v 8 % škol se neobjevily slovní projevy šikany.	☐	☐
2.4 Ve více než polovině škol se jako projev šikany objevilo fyzické napadání.	☐	☐

3 Které z následujících tvrzení jednoznačně nevyplývá z výchozího textu?

- A) Mezi fyzické napadání patří bití, kopání, ale i jiné projevy.
- B) Krádeže osobních věcí patří také mezi projevy šikany.
- C) Šikana nepatří mezi rizikové projevy chování na školách.
- D) Česká školní inspekce provedla inspekční činnost nejméně na 787 základních školách.

4 Výraz *prevence* **neznamená**:

- A) zamezení něčemu
- B) ochrana před něčím
- C) předcházení něčemu
- D) opatření k předcházení škodám

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 5–8

Hlava andělíčka, nazývaného Plzeňany též Osahánek či Vošmak, je součástí půvabné barokní mříže venkovní kaple katedrály svatého Bartoloměje v Plzni, kryjící sousoší představující Ježíše Krista modlícího se na Olivové hoře v Jeruzalémě. Je to jedenáctý andělíček zleva, poznáte ho ihned podle stříbřité ohlazené hlavičky. Plzeňané věří, že když se hlavy andělíčka dotknou a budou si v tu chvíli něco usilovně přát, přání se jim vyplní.

(*****) praví, že když se roku 1739 ženil rakovnický kat s dcerou plzeňského kata Jana Husy Dorotkou, nebylo mu umožněno pro jeho krvavé a nečisté řemeslo vstoupit do kostela. Před oltářem byl během svatebního obřadu zastoupen kaplanem. Zatímco kat musel čekat, poklekl najednou před sousoším zvaným Oliveta, aby se pomodlil. Při tom se zachytil mříže. To spatřily plzeňské klevetivé babky, a protože každý kat byl i tak trochu osobou, jež znala mnoho z léčitelství a věděla o tajemných silách, řekly si, že když se hlava andělíčka dotkl levou rukou, znamená to, že andělíček musí přinášet štěstí. A tak se tato lidová pověra udržela v Plzni dodnes. Mnozí žáci ovšem přísahají, že hlava andělíčka opravdu pomáhá! Zejména když se předtím usilovně učili.

(https://www.plzen.eu/.../MestoPlzen/...plzen/plzen.../31727_72476_Historicka_mista, upraveno)

5 Která z možností patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) mýtus
- B) bajka
- C) pověst
- D) pohádka

Počet hvězdiček
v závorce neznámá
počet písmen.

6 Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda se jedná o fakt, historický údaj (F), nebo pouze o domněnku, pověru (D):

(Uvedené možnosti, které jsou v textu vyznačeny tučně, je nutné posuzovat v kontextu výchozího textu.)

	F	D
6.1 Je to jedenáctý andělíček zleva...	☐	☐
6.2 To spatřily plzeňské klevetivé babky...	☐	☐
6.3 ...znamená to, že andělíček musí přinášet štěstí...	☐	☐
6.4 ...je součástí půvabné barokní mříže venkovní kaple katedrály svatého Bartoloměje v Plzni.	☐	☐

7 Rozhodněte, které z uvedených větných schémat odpovídá podtrženému souvětí:

- A) 1. VV (přísl. podmínková), 2. VH, 3. VV (přísl. účelová)
- B) 1. VV (přísl. časová), 2. VH, 3. VV (přísl. příčinná)
- C) 1. VV (přísl. časová), 2. VH, 3. VV (přísl. účelová)
- D) 1. VV (přísl. časová), 2. VH, 3. VV (přísl. příčinná)

8 Přiřadte k uvedeným přívlastkům (8.1–8.4) jejich příslušný druh (A–F):

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 8.1 Hlava andělíčka _____
- 8.2 krvavé a nečisté řemeslo _____
- 8.3 plzeňské klevetivé babky _____
- 8.4 ... mříže venkovní kaple katedrály svatého Bartoloměje v Plzni, kryjící sousoší představující Ježíše Krista modlícího se na Olivové hoře v Jeruzalémě. _____

- A) holý přívlastek shodný
- B) přívlastek neshodný
- C) přívlastek postupně rozvíjející
- D) přívlastek několikanásobný
- E) přívlastek volný
- F) přístavek

